

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 6. II. 1952

ŠTEV. 9 (469)

Minister Hurdes se distancira od osnutka svojega ministrstva

Kakor smo poročali v našem listu, je SPZ 18. XII. 1951 poslala prosvetnemu ministrstvu svoje stališče k osnutku zakona za novo ureditev dvojezičnega šolstva na Koroškem.

Ta osnutek je, kakor smo poročali, pripravi- lo prosvetno ministrstvo in ga je SPZ odklo- nila, ker temelji na tako imenovani „pravici staršev“, ki smo jo koroški Slovenci že ponov- no odklonili kot sredstvo za reševanje šolskega vprašanja na Koroškem.

Na to stališče SPZ odgovarja prosvetni mi- nister dr. Hurdes s pisanjem z dne 18. I. 1952, v katerem med drugim pravi: „Zdi se mi pred- vsem potrebno, da Vam naglasim svoje osnov- no naziranje, ki sem ga zastopal v vseh pogaj- janjih s koroškimi oblastmi in ki ga smatram tudi v bodoče za obravnavanje koroških šol- skih vprašanj kot merodajno. Rešitev vseh teh vprašanj je po mojem mnenju v prvi vrsti in predvsem smatrati kot koroško zadevo, kakor je bila tudi dosedanja veljavna rešitev, nam- reč odredba z dne 3. X. 1945 izdana od provi- zorične koroške deželne vlade.“

Ko v nadaljevanju skuša na široko uteme- ljevati svoje naziranje o pristojnosti koroške deželne vlade v tem vprašanju, se na koncu distancira od omenjenega osnutka, ko izjavlja:

„Kar pa zadeva predloženi osnutek koroš- kega zakona za manjšinske šole, ki ga imenu- jete osnutek zveznega ministrstva za pouk, bi želel z vso jasnostjo pibiti, da ta označba ne odgovarja dejanskim razmeram, temveč je bil predloženi osnutek izdelan od referenta — uradnika v mojem ministrstvu z ozirom na ko- roške spodbude, in to iz razloga, ker je umest- no, da se vključi pravnotehnični aparat cen- tralne ustanove pri formulaciji paktiranega za- kona. Osnutek je bil zato tudi, kakor sem že prej omenil, poslan z izrecnim opozorilom, da gre za osnutek referenta, ki ga je smatrati kot prispevek in morebitno tehnično podlago za diskusijo za na Koroškem predvidena formu- lacijska pogajanja. V kolikor so bile znane ko- roške želje, so se pri tej prvi poskusni formu- laciji upoštevale. Želel pa bi še enkrat izrecno poudariti, da gre pri tem samo za osnutek re- ferenta in da si zato pridržujem svoje resorno stališče do isti predmet zadevajočega osnutka koroške deželne vlade v vseh točkah in tudi za primer, da se mnenje dežele v tem ali onem vprašanju ne ujema s predmetnim osnut- kom referenta.“

Končno izjavlja bivši prosvetni minister dr. Hurdes, da se trenutno ne more izjasniti k sta- lišču SPZ, ker gre v prvi vrsti za koroško za- devo.

K temu pismu bivšega ministra dr. Hurdesa bi samo omenili, da je to prvo pismo, ki ga je SPZ prejela v zadnjih treh letih od prosvetne- ga ministrstva in da ne pove nič novega, tem- več potrjuje le staro ugotovitev, da za sloven- ske zadeve pristojno mesto nikdar ni pristojno. V ostalem se ta osnutek, v katerem so baje upoštewane poznane koroške želje, nikakor ne ozira na želje koroških Slovencev, ki bi jih morala ministrstvo in tudi g. prosvetni minis- ter poznati iz številnih vlog SPZ, pa tudi iz

iznašanj raznih delegacij SPZ, ki so se v zad- njih letih zglasile na prosvetnem ministrstvu. Gospoda ministra dr. Hurdesa bi ob tej prilož- nosti opozorili tudi na njegove obljube, dane zastopnikom SPZ 11. VII. 1951 glede usta- novitve slovenske srednje šole in glede prizna- nja diplom in spričeval našim študentom, ki študirajo v Jugoslaviji. Ne moremo namreč verovati, da gospodu ministru ni bilo mogoče v teku polletja izsiliti od koroške deželne vla- de njenega stališča do slovenske srednje šole, ne glede na to, da je ustanovitev srednje šole po ustavi predvsem in samo stvar ministrstva za pouk.

Vsekakor pa vidimo, da si je minister dr. Hurdes, predno je oddal svoje posle svojemu nasledniku, hotel umiti svoje roke in odvaliti krivdo za nerešene zahteve SPZ koroški de- želni vladi, tudi v stvarih, ki so izključna za- deva prosvetnega ministrstva.

Pričakujemo, da bo novi minister za pouk dr. Kolb, ki je že prevzel ministrske posle, končno rešil tudi zagonetko perečega vpraša- nja ustanovitve slovenske srednje šole in osta- le zahteve SPZ, posebno, ker je na zadnjo vlo- go SPZ z dne 26. t. m. odgovoril, da jo je vzel kot povod, da je zahteval poročilo o nakazanih zadevah.

Močan vpliv Bevana pri laburističnih poslancih

Vodja levega krila parlamentarne skupine laburistične stranke Aneurin Bevan je pozval svoje pristaše, naj nastopijo proti novim var- čevalnim ukrepom Churchillove vlade.

Laburistična parlamentarna skupina se je razdelila na dva dela glede na stališče, ki ga je treba zavzeti proti novim vladnim varčeval-

nim ukrepom. Del poslancev je izrazil mnenje, da bi morala laburistična vlada, če bi bila še na oblasti, izdati prav takšne ukrepe. Toda večji del poslancev se strinja z Bevanovim mnenjem, da bi bilo mnogo bolj lahko odpra- viti sedanje težave, če bi za daljše razdobje podaljšali oborožitveni program.

VABIMO

vse rojake in prijatelje

na

SLOVENSKI PLES

ki bo v nedeljo, dne 10. februarja 1952, ob 8. uri zvečer v prostorih

FUNKHAUS-RESTAVRACIJE V CELOVCU

Sponheimerstrasse.

Častno pokroviteljstvo prireditve sta prevzela g. deželni glavar Ferdinand Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik g. Mitja Vošnjak.

Sodelovali bodo: orkester radia Ljubljana, znani ljubljanski solisti in „Fantje na vasi“. — V programu pa bo še kako veselo presenečenje. — Za jedi in pi- jače bosta skrbeli dobra kuhinja in klet.

Obleka poljubna in naj nikomur ne povzroča preglavic, kajti zbrali se bomo v prisrčni in domači družabnosti.

Pripravljalni odbor.

Ob Starhembergu se ločijo duhovi v avstrijskem parlamentu

Pretekli teden je po poteku zakonitega roka avstrijski parlament privrkal razpravljal o os- nutku zakona za preprečitev vrnitve Starhem- bergovih gradov in drugih posestev, ki so ga predlagali socialistični narodni poslanci. Ta razprava je bila zelo zanimiva že zaradi tega, ker je prišla jasno do izraza ločitev duhov v avstrijskem parlamentu.

Medtem ko je govornik socialistične parla- mentarne frakcije, dr. Pitterman s precej stvar- nim utemeljevanjem socialističnega predloga in s pomočjo številnih citatov iz Starhem- bergovih lastnih spominov, v katerih le-ta brez sramu priznava svoja nekdanja podla dejanja zoper demokracijo prve avstrijske republike, dokazoval dejansko potrebo po takem zakonu, se je OeVP-jevski glavni govornik dr. Gschnitz- er s skonstruiranimi formalno-pravnimi argu- menti zaletaval v pravico ljudskih zastopni- kov, da z novim zakonom preprečijo neko- sodnijsko razsodbo, ki gre očitno proti intere-

som avstrijskega delovnega ljudstva in proti interesom demokratičnega razvoja v državi. Govorili so seveda tudi VdU-jevski govorniki, ki so se izjavili proti predmetnemu zakonske- mu osnutku (saj fašist fašistu ne more storiti kaj žalega) in kominformisti, ki so se izrekli si- cer za osnutek, so pa tudi ob tej priložnosti ja- sno da „obvezno“ morali hvaliti sovjetsko za- sedbo v Avstriji.

Zakonski osnutek so nazadnje enoglasno do- delili pravnemu pododboru, da ga prouči, in debato o njem ponovno odgodili do 5. marca.

Ves reakcionarni avstrijski tisk se je po tej seji širokoustil, češ, da je večina parlamenta proti temu zakonu. Istočasno pa ni mogel pri- kriti strah pred eventualnim ljudskim glasova- njem o tem vprašanju, ki bi bilo še možno, ako v parlamentu ne prodre predlog socialistov, ki se sklicuje na voljo večine avstrijskega ljud- stva in ne le večine parlamenta.

SLOVENSKO LJUDSTVO JE POKAZALO, DA POTREBUJE KNJIGO KOT VSAKDA- NJI KRUH, DA JO LJUBI IZ VSEGA SRCA IN JO SPOŠTUJE.

Odprimo knjigi vrata v naše domove

V dne, ko se spominja slovenski narod smr- ti svojega največjega pesnika Franceta Pre- šerna, obhaja vsako leto tudi Teden knjige, tisti teden, ki nas bolj kot vsaki drugi spomi- nja, da smo Slovenci številčno sicer majhen narod, da pa stojimo na kulturnem področju v isti vrsti z največjimi narodi. In pri tem je odigrala največjo vlogo prav slovenska knjiga, katere štiristoletnico smo obhajali pred krat- kim. Kajti leta 1551 smo Slovenci dobili prve tiskane knjige, ki nam jih je iz daljše nemške dežele poslal Primož Trubar. Od tedaj do da- nes pa je ostala knjiga in knjižno delo med našim narodom živo. Skozi stoletja je knjiga spremljala naše življenje, učila naše ljudstvo, ga vzgajala in vodila od uspeha do uspeha v političnem in kulturnem življenju.

Učila in vodila je vse naše ljudstvo, ves slo- venski narod. Zato je morala slovenska knjiga in z njo slovenska kultura sploh postati last slovenskega ljudstva v celoti in nikakor ne sa- mo neke plasti, skupine ali stranke. In prav pri nas na Koroškem se je pred dobrimi sto leti rodila velika misel, ko so Einspieler, Janežič, Rozman in Matija Majar povedali vsemu slo- venskemu ljudstvu: „Namen je, da mi svojo književnost in jezik svoj obogatimo in tudi slovenski narod na višjo stopnjo krščanske omike in časti povzdignemo. Ta namen je ta- ko obširen in težaven, da ga le združene mo- či doseči morejo.“ Ta oklic je postal temeljni kamen ene največjih knjižnih ustanov sloven- skega naroda — Mohorjeve družbe, kajti naše ljudstvo na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem je popolnoma pravilno razume- lo klic po združenju moči: z vsem srcem se je oklenilo tiste ustanove, ki mu je leto za letom posredovala lepo slovensko knjigo. To pa pred- vsem zaradi tega, ker se je prej dogajalo, da je večina knjig šla v privatne knjižnice tistih, ki so jo povečini kupovali le zaradi odlične veza- ve kot okrasek, ni pa prišla v roke branja in izobrazbe željnega ljudstva.

Iz tega spoznanja je rasla v našem ljudstvu želja po slovenski tiskani besedi, kar dokazu- jejo tudi visoke naklade Mohorjevih knjig. Ta želja je iz leta v leto še naraščala in sloven- ska knjiga je postala za slovenski narod stožer, ob katerega so se naslanjale množice, si utrje- vale svojo narodno zavednost in si krepile zah- tevo po osvoboditvi in samostojnosti. In izpod tega stožerja je kipel tudi vrelac za žrtve v osvobodilnih bojih, ki je slovenski narod zaje- la tema fašističnih kulturonošcev, ki so bili prepričani, da bodo s knjigo vred zatrli tudi narod. S strašnim srdom so se zagnali nad slo- vensko tiskano besedo in nenadomestljiva je bila izguba, če pomislimo, da so samo iz skla- dišča Mohorjeve družbe v Celju odpeljali 12 vagonov knjig in jih zmelili v lepenko, da so edino pri nas na Koroškem barbarsko uničili desetstisoče slovenskih knjig.

Toda njihovi naklepi se jim niso posrečili; zgodilo se je, kakor je zapisal pisatelj F. S. Finžgar: „... premnogo dragocenih knjig je uničenih, narod pa živi...!“ Da, slovenski na- rod živi, živi in se spet oklepa slovenske knji- ge, tiste knjige, ki ga je hrabrila in vzpodbu- jala v težkih dneh vojne, da je premagal svoje sovražnike, ki so mu stregli po življenju in mu hoteli uničiti vse kulturne stvaritve — v prvi vrsti slovensko knjigo —, s katerimi lahko so- razmerno tekmuje z vsakim kulturnim naro- dom po vesoljnem svetu.

Tako je vojna zasekala globoko zarezo v na- še kulturno življenje in je bilo treba tudi na tem področju začeti povsem iznova. Po skoraj petletnem kulturnem molku, ko je bila svobod- na beseda v velikem delu slovenske zemlje na- silno zatrta, je vzkliko na polju kulturnega ustvarjanja novo življenje. Za slovenski narod — tako v in izven meja matične države — je napočil tudi začetek novega vzpona knjige, ki

